

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Košiciach**

MUDr. Zuzana Dietzová

**Hluk ako nežiadúci faktor v rámci
rozvoja miest a obcí**

Kde žijeme ?

Životné prostredie človeka

je ohraničená časť sveta, s ktorou je človek vo vzájomnom pôsobení, ktorú používa, ovplyvňuje a ktorej sa prispôbuje.

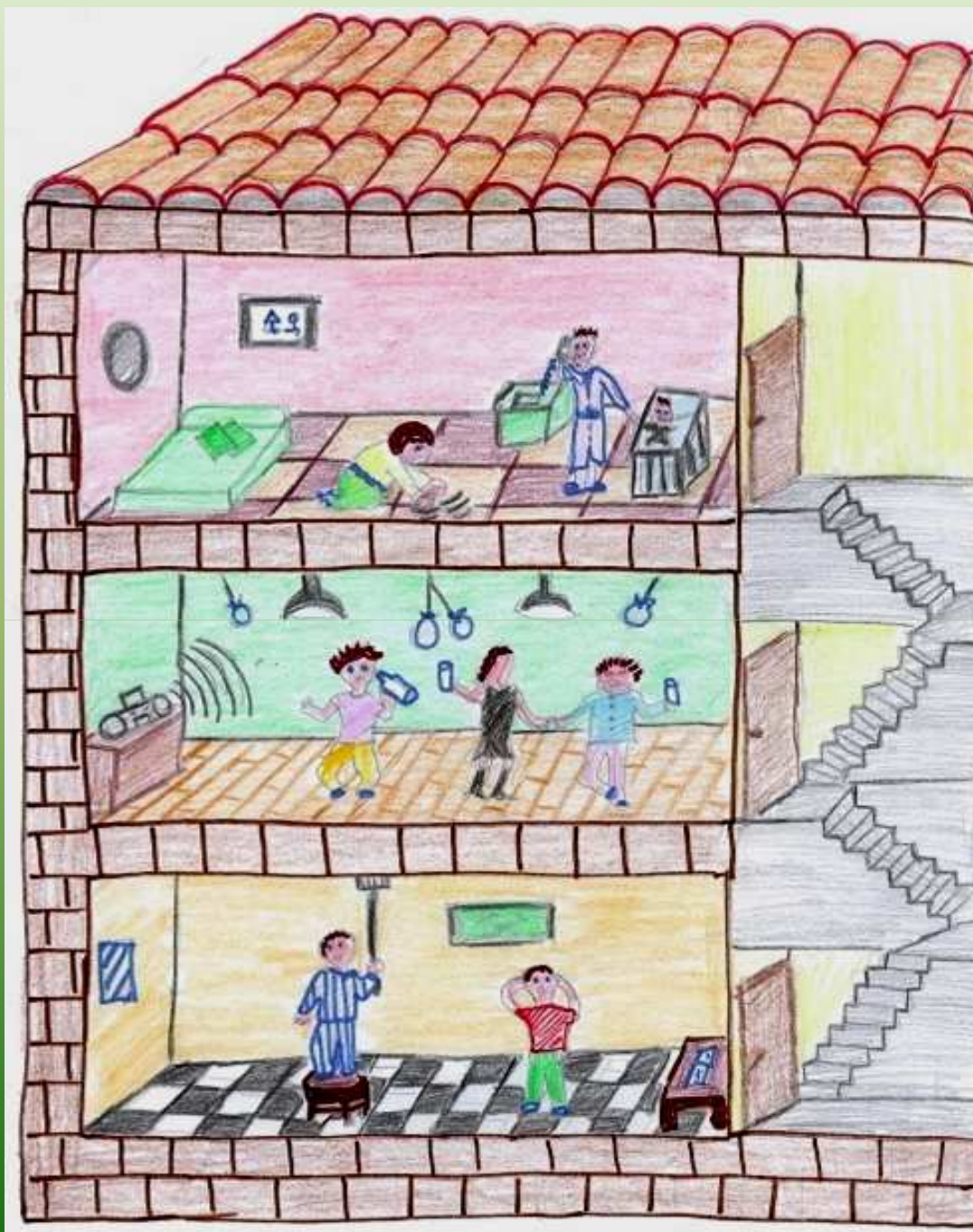
Je to prostredie, kde človek žije, realizuje svoje biologické, materiálne, sociálne a kultúrne potreby.

Kde žijeme ?

Hluk vyplňa náš životný priestor
vo dne i v noci

Kde žijeme

Hluk je akýkoľvek nežiadúci zvuk, ktorý pôsobí na človeka rušivo, nepríjemne, prípadne poškodzuje jeho zdravie.

Kde žijeme ?

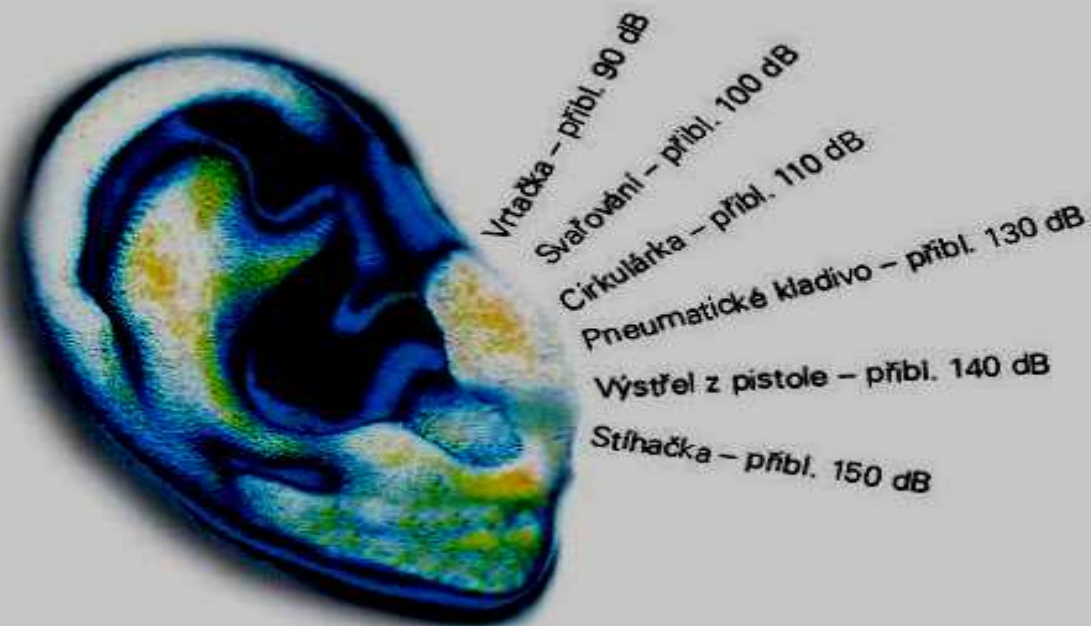
Kde žijeme

Hluk

patří mezi biogénne činitele v životnom prostredí civilizovaného človeka. Je však **rušivým faktorom pri práci, odpočinku, spánku i pri komunikácii medzi ľuďmi.**

ZDROJE HLUKU

Najväčšími a trvalými zdrojmi nadmerného hluku sú:

1. **doprava** (cestná, železničná, letecká)
2. **stavebná činnosť**
3. **nesúladi stavbebného riešenia s technologickým zariadením**

Hluk v budovách sa šíri 2 spôsobmi :

1. vzduchom a 2. konštrukciami.

4. **stacionárne zdroje** - výmenníkové a hydroforové stanice, chladiace agregáty, vzduchotechnické zariadenia, zábavné a športové zariadenia, priemysel a technicky nedokonalé strojárske výrobky.

Cestná doprava

Veľké percento ľudí je zaťažených hlukom z dopravy z dôvodov :

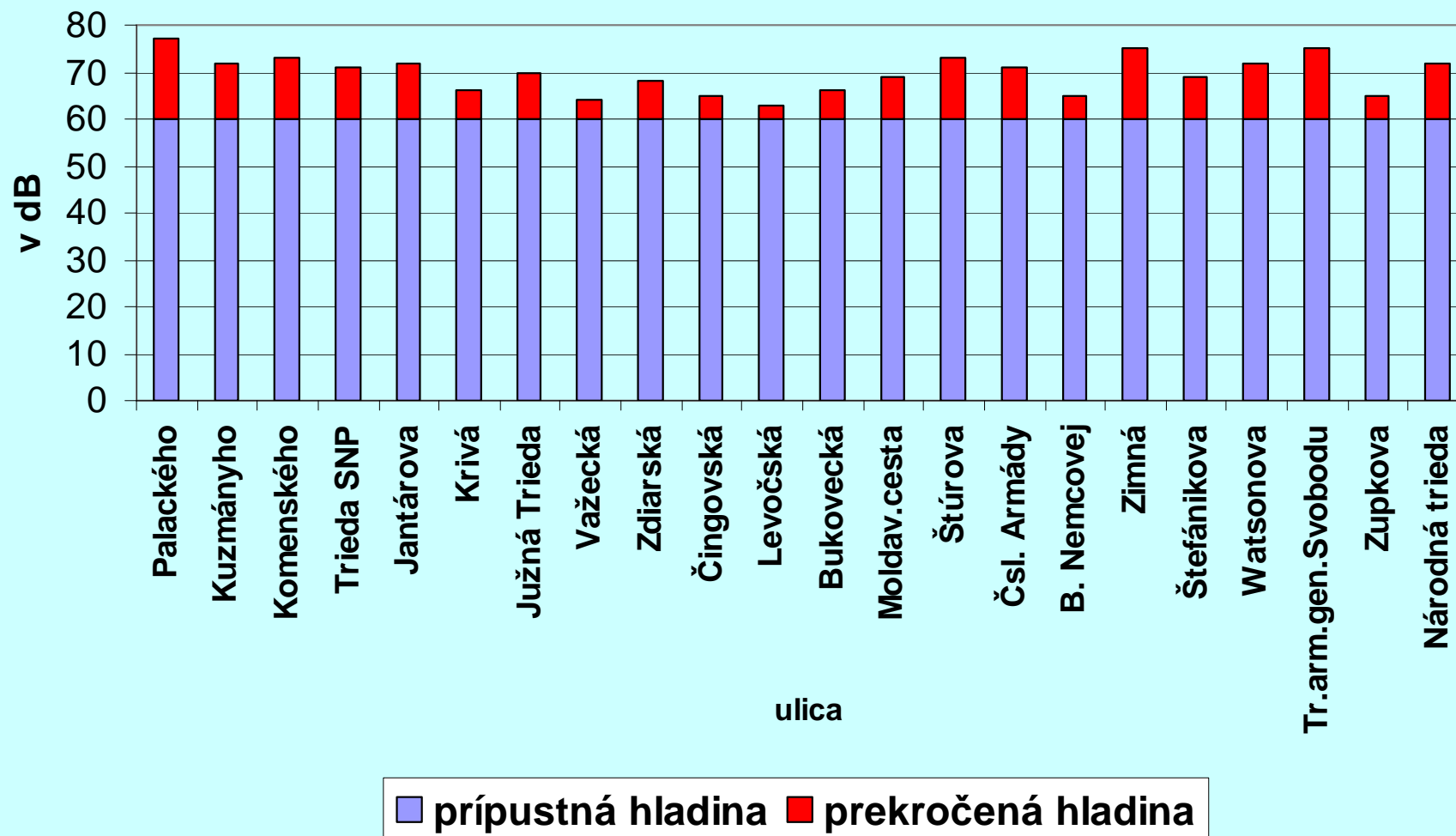
- na malej ploche je veľká koncentrácia obyvateľov
- stále narastá počet registrovaných automobilov
- nevyhovujúci dopravný systém v intravilánoch miest a obcí
- nevyhovujúci technický stav povrchov vozoviek

V SR sa odhaduje, že až **50 %** obyvateľstva je zaťažených hlukom z dopravy v hladinách nad 55 dB a z nich asi **20 %** je v hladinách nad 65 dB

Výsledky meraní hladín hluku z cestnej premávky v niektorých košických uliciach v r. 1995 - 1997

Železničná doprava

Cestnú sieť SR v roku **2001** tvorilo 17 735 km ciest a diaľnic, z čoho diaľnice predstavovali 296 km. Dĺžka železničných tratí bola 3 665 km, z toho elektrifikovaných bolo 1 535 km.

Hluk v železničnej doprave má relatívne nízke frekvencie, šíri sa do značných vzdialeností, jeho intenzita závisí od typov lokomotívy, vagónov a stavu koľajníc.

Hluk z leteckej dopravy

- ▶ Zaťažuje obyvateľov kde sú letiská
- ▶ ! Pozornosť pri územnom plánovaní
- ▶ významnosť hluku najmä v noci
rušenie spánku, neurózy, ↓ imunita
- ▶ cez deň v riziku – školy, nemocnice
strata sústredivosti, ↓ rekonvalesc.
- ▶ ↑ adrenalínu v krvi, stres
- ▶ iné riziká – emisie z pohon.hmôt
CO, NOX, NO2, metan
letové dráhy vo výške 10 km
podiel na skleníkovom efekte

Letecká prevádzka

Hladiny hluku vojenských dopravných lietadiel dosahujú pri maximálnom režime chodu pohonných jednotiek **100 dB**. Bojové prúdové lietadlá dosahujú pri vzlete **110 dB** u nadzvukových a **100 dB** u podzvukových.

Letiská sú budované blízko centier veľkých miest, hlučnosť zasahuje v obytných územiach množstvo obyvateľov.

Letecký hluk za letu **100 dB** môže zasahovať plochu až niekoľko sto km².

Hluk zo stavebnej činnosti

- Hluk zo stavebných mechanizmov a nákladnej dopravy
- prekračuje cez deň aj 20 dB
- má obmedzenú dĺžku trvania

Možnosti riešenia :

- ▶ odhlučnené mechanizmy pre stavebné práce
- ▶ stavba prechodných protihlukových bariér

Hluk z priemyselných zón

- Hluk podľa typu prevádzky prekračuje limity cez deň i v noci aj o 10 dB
- nutnosť riešiť v územných plánoch
- riešiť ochranné pásma, protihlukové bariéry, samostatnú cestnú infraštruktúru

Hluk z nesúladu stavebného riešenia a technologického vybavenia

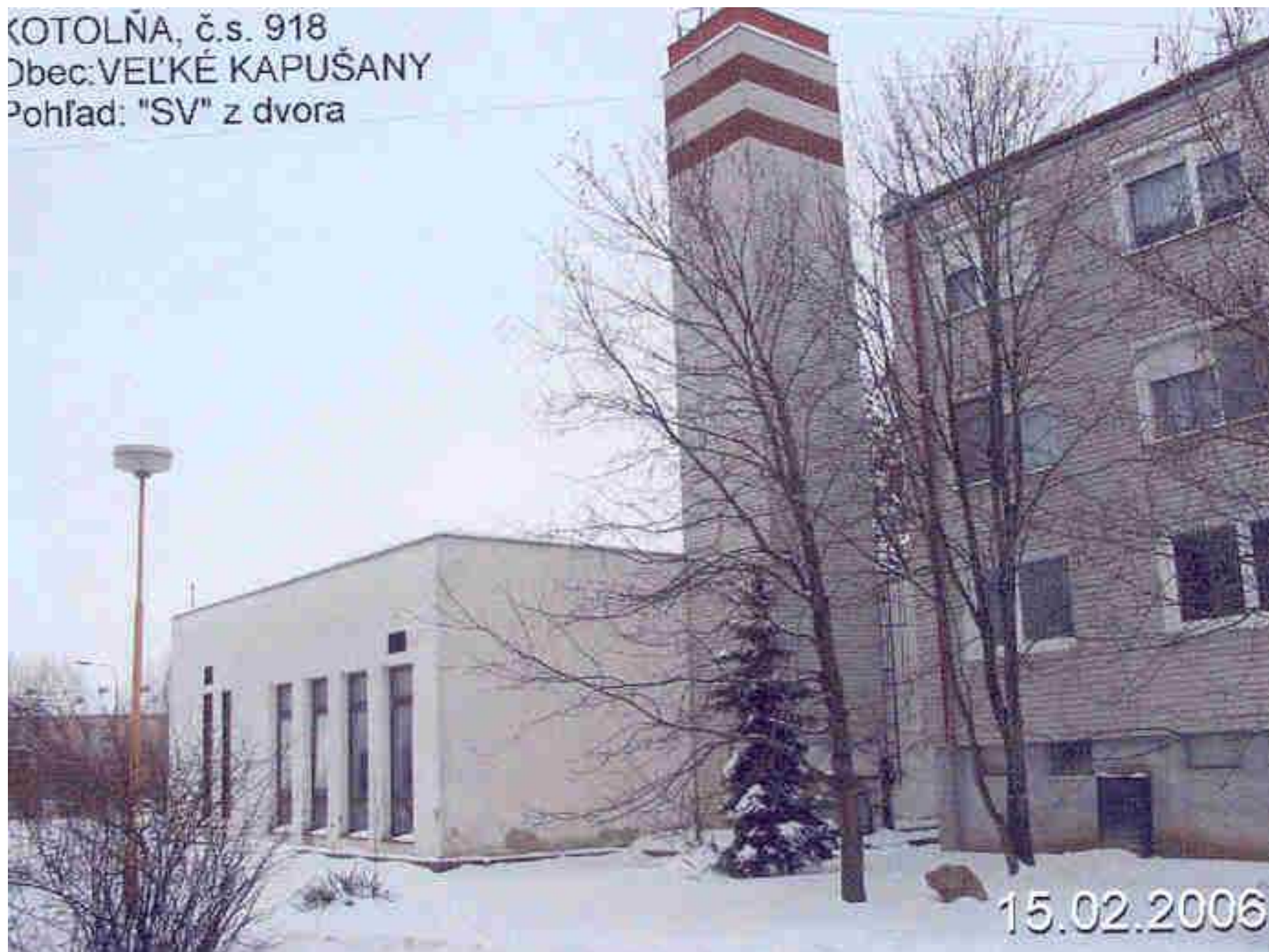
- rušivý hluk najmä v noci
- môže prekračovať hladiny o 5 - 10 dB

- zdroje :
  - nevhodné konštrukčné riešenie domu, stien, schodiska,
  - inštalované potrubia,
  - kúrenie, výťah ...

Stacionárne zdroje hluku v obytných zónach

!!! Pozor na nevhodné umiestňovanie :
výmenníkovej stanice, trafo stanice, vodárne, zábavných a reštauračných zariadení, športovísk, hypermarketov s parkoviskami, cestnej infraštruktúry

KOTOLNA, č.s. 918
Obec: VELKÉ KAPUŠANY
Pohľad: "SV" z dvora

15.02.2006

Čo je zdravie?

**Celkovo je potrebné účinky hluku na zdravie chápať
nie v prostom protiklade zdravie ↔ choroba,**

**ale v kontexte pôsobenia faktorov životného prostredia
na fyzickú, psychickú a sociálnu pohodu človeka.**

Negatívne dôsledky nadmerného hluku fakty a čísla

1. 80 miliónov obyvateľov EÚ je vystavených účinkom nadmerného zaťaženia hlukom. Dôsledok – viac ako 20 % obyvateľov EÚ trpí poruchami spánku alebo inými zdravotnými ťažkosťami.
2. Podľa odhadov žije viac ako 170 miliónov obyvateľov v tzv. „sivých zónach“, t.j. v zónach, v kt. sa hladina hluku pohybuje na úrovni medzi 55 až 70 dB. Dôsledok – nadmerné zaťaženie hlukom v týchto zónach spôsobuje vážne zdravotné, spoločenské a sociálne problémy.
3. Pri experimente na škole bol sledovaný vplyv hluku na schopnosť porozumieť hovorovej reči. Pri hladine hluku do 55 dB bola zistená miera omylov 4,3 %, pri hladine hluku 60 dB to bolo až 15 %.
4. V lokalitách s hladinou nočného hluku v rozmedzí od 55 do 65 dB užíva lieky na spanie pravidelne až 15 % populácie.

Rozdiel vo vnímaní hluku

♥ Vplyv rozdielu pohlavia :

Muži sú vo všeobecnosti *citlivejší*, pokiaľ ide o poškodenie sluchu. Súvisí to zrejme s hormonálnym vplyvom na stav cievneho systému.

Ženy sú voči hluku odolnejšie, len v niektorých obdobiach je to naopak (dospievanie, gravidita). Ženy sú skôr hlukom *obt'azované* a ich rozmrze-losť voči zdrojom hluku v životnom prostredí býva vyššia ako u mužov.

♥ Vplyv rasy, respektíve národnosti - závisí od rozdielnych národných zvyklostí, v spôsobe trávenia voľného času a na temperamente národností.

♥ Vplyv socioekonomického stavu - ľudia s vyššími príjmami majú vyššie nároky na kvalitu prostredia v ktorom žijú a horšie znášajú rušenie hlukom.

Rušivé účinky hluku na človeka

Dlhodobá hlučnosť **nad 65 dB** dokázateľne vyvoláva nepriaznivú odozvu nervového systému.

Subjektívne účinky závisia:

- Od prispôsobivosti jedinca
- Od neuropsychického stavu jedinca
- Od pôvodcu hluku (človek hodnotí zvuky, ktoré sám spôsobí ako menej rušivé než zvuky, ktorých zdrojom je niekto iný)
- Od celkovej zvukovej kulisy
- Od dennej alebo nočnej doby

Vplyv hluku na organizmus

Hluk zasahuje 3 systémy ľudského organizmu:

1. centrálnu nervovú sústavu

Prejavuje sa bolesťami hlavy, poruchami spánku, neschopnosťou koncentrácie, zníženou odolnosťou voči infekčným chorobám.

Poruchy spánku vznikajú pôsobením hluku s hladinou **nad 35 dB**. Rušenie spánku a odpočinku vedie k únave, podráždenosti, bolestiam hlavy, citovej labilite a môže vyústiť do neurózy

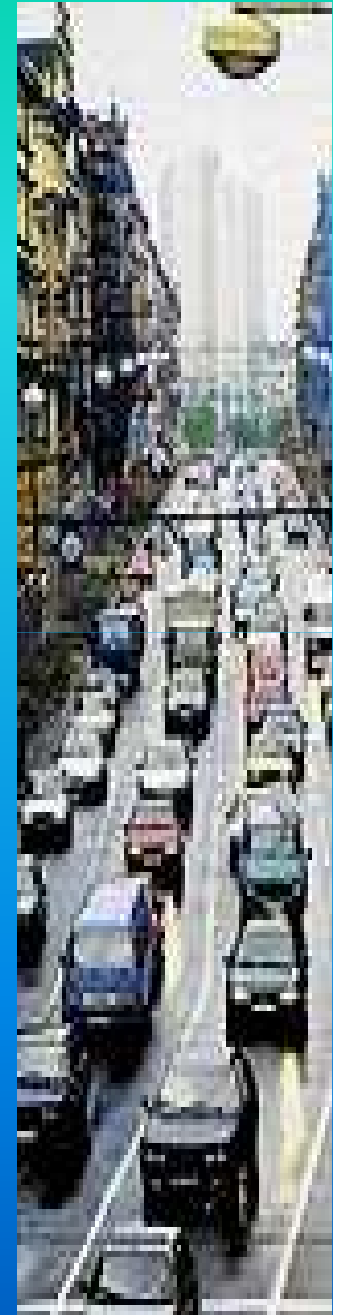
2. Vplyv na vegetatívny nervový systém

Účinky sa prejavujú pri dlhodobom hluku **nad 50 dB** hypertenziou, vredovým ochorením žalúdka a dvanástnika a srdcovocievnyimi ochoreniami.

Hluk podnecuje rozličné reakcie pozdĺž osi hypotalamus – nadobličky so zvýšeným uvoľňovaním hormónov – acetylcholin a kortikosteroidy.

V laboratórnych podmienkach sa zistil vplyv na zúženie periférnych ciev - zvýšený výskyt cirkulačných porúch vrátane hypertenzie.

Pri hluku **okolo 70 dB** sa zisťuje rozšírenie zreničiek, bradykardia a zmeny gastrointestinálnej motility.

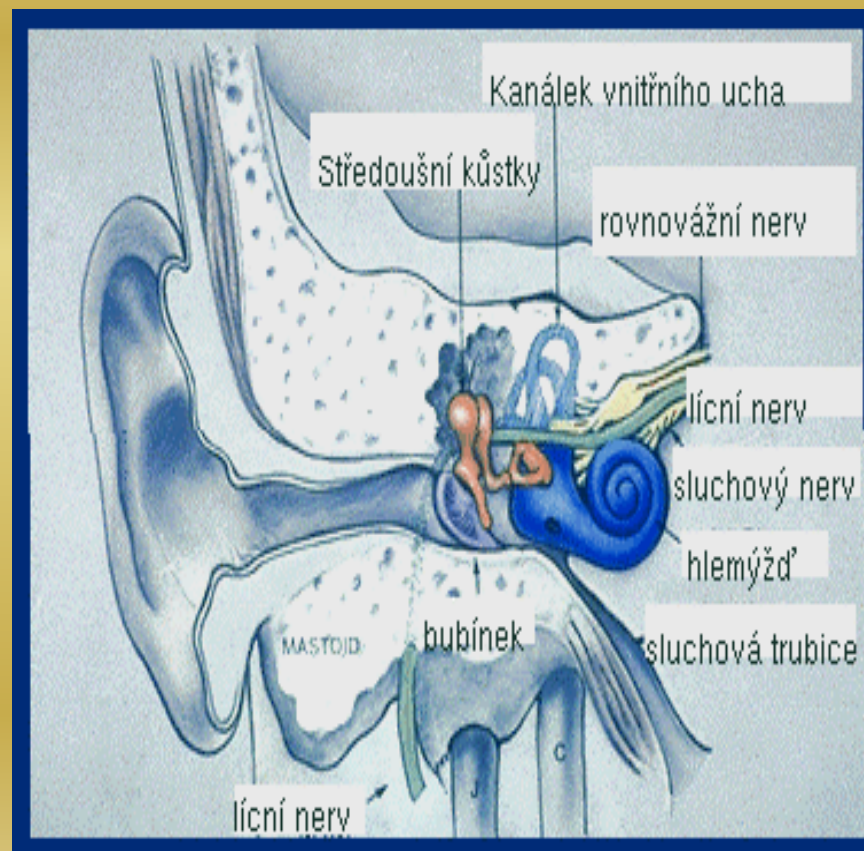

3. Vplyv na sluchový orgán

K poškodeniu sluchového orgánu dochádza pri hluku **nad 90 dB**

ako *akútne alebo chronické*

Prejavom býva prasknutie bubienka, alebo poškodenie orgánov vnútorného ucha

NOISE THERMOMETER

140 DECIBELS
Immediate danger to hearing
Gunshot, Jet engine at take-off

120 DECIBELS
Risk of hearing damage in 7.5 minutes
Rock concert, Sandblasting

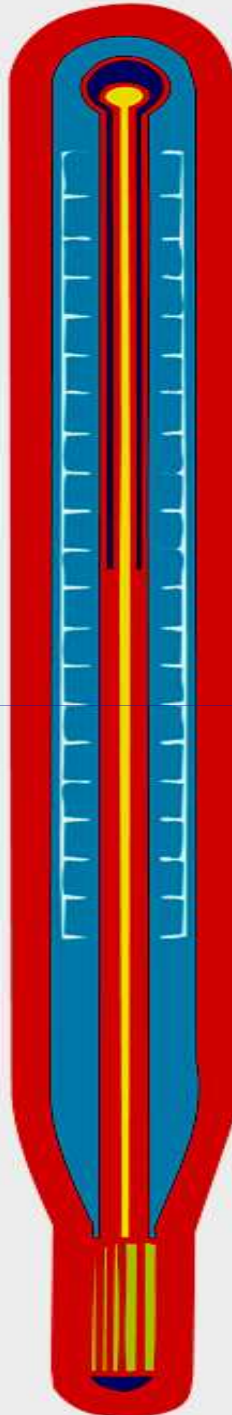

110 DECIBELS
Risk of hearing damage in 30 minutes
Snowmobile from driver's seat

100 DECIBELS
Risk of hearing damage in 2 hours
Chainsaw, Stereo headphones

90 DECIBELS
Risk of hearing damage in 8 hours
Lawn mower, Truck traffic

125 DECIBELS
Pain threshold
Air raid siren, Firecracker

115 DECIBELS
Risk of hearing damage in 15 minutes
Baby's cry, Stadium football game

105 DECIBELS
Risk of hearing damage in 1 hour
Jackhammer, Helicopter

95 DECIBELS
Risk of hearing damage in 4 hours
Motorcycle, Power Saw

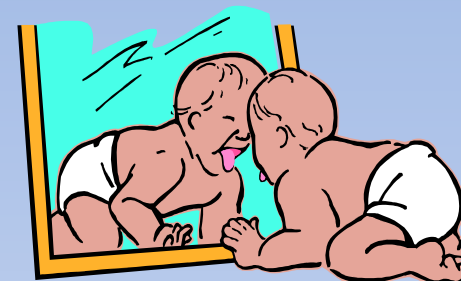
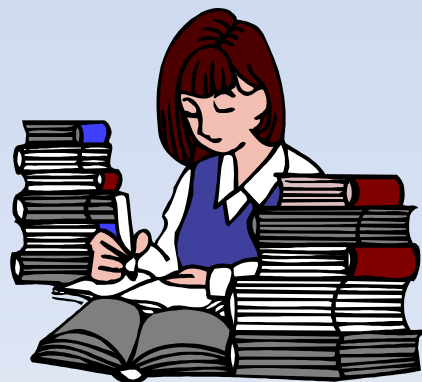
85 DECIBELS
Beginning of OSHA regulations

30 DECIBELS
Faint sound
Whisper

Prečo sa stal hluk celospoločenským problémom ?

- ▶ postihuje celú populáciu, všetky vekové kategórie
- ▶ pôsobí na všetkých – zdravých i chorých ľudí
- ▶ k expozícii dochádza v prostredí, ktoré má slúžiť k obnove pracovnej schopnosti a k celkovej relaxácii organizmu
- ▶ expozíciu nie je možné časovo obmedziť, pôsobí cez deň i v noci

Znižovanie hladiny hluku si **jednotlivec** v živote uskutočňuje v podstate tromi spôsobmi:

- priamo pri zdroji hluku (najmä zavádzaním menej hlučných strojov)
- obmedzením šírenia hluku rôznymi konštrukciami, zeleňou alebo rôznymi stenami postavenými medzi zdrojom hluku a človekom
- zabránením prístupu hluku do sluchového orgánu človeka, t.j. využívaním rôznych protihlukových ochranných prostriedkov.

Znižovanie hladín hluku spoločnosťou preventívnymi opatreniami

Územno plánovacie - územné plány miest a obcí

Kompexno technické - cestné ťahy mimo intravilány obcí

- mimoúrovňové križovatky
- protihlukové bariéry
- úprava povrchu povozovky

Organizačné

- zelená vlna
- zníženie rýchlosti
- cestný objazd

Legislatívne - zákony, vyhlášky, normy

Hygienické

- stanovovanie limitných hodnôt
- kontrolné merania hluku
- hlukové mapy
- pásma hygienickej ochrany

Mimoúrovňové křižovatky

Plynulosť jazdy

Úprava
povrchu
vozovky

**Stavanie
protihlukových
bariér**

**Chránená
obytná
zóna**

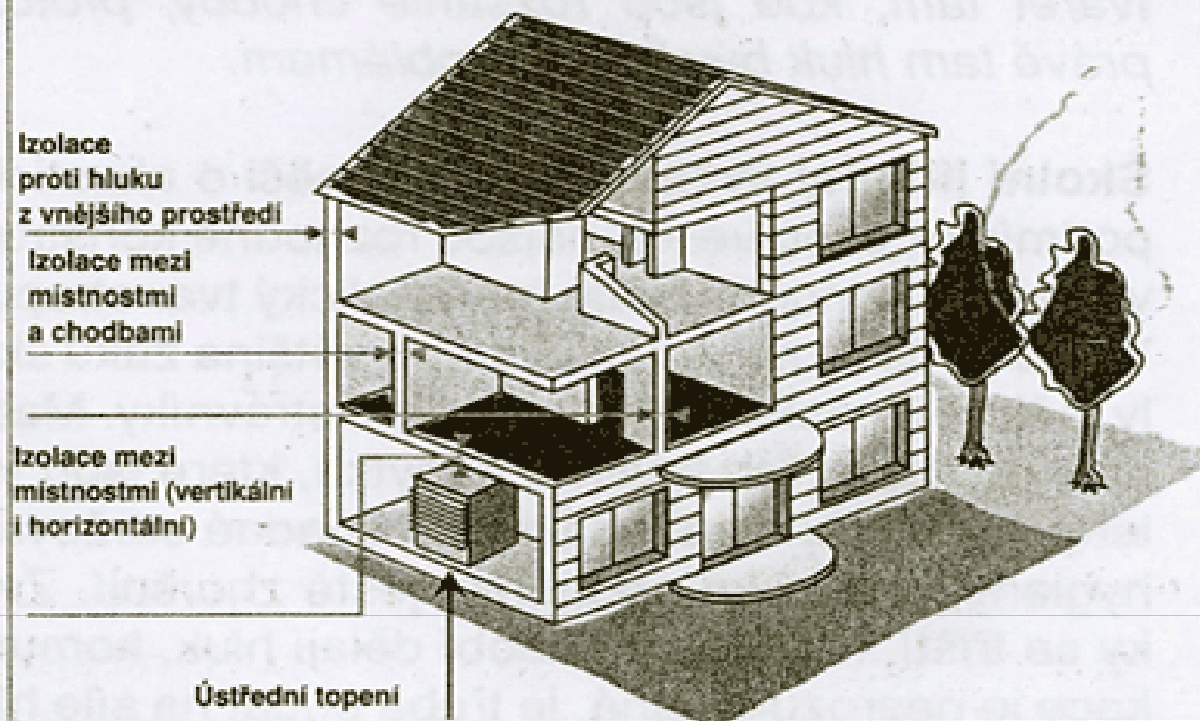

Hluk vnitřního vybavení

Budoucí doporučení, která mají platit v Portugalsku pro hluk způsobovaný vnitřním vybavením

Typ místnosti	Hladina hluku
A: třídy, knihovny ošetřovny	$L_{Aeq} \leq 35 \text{ dB(A)}$
B: místnosti pro praktickou výuku, laboratoře a podobné prostory	$L_{Aeq} \leq 40 \text{ dB(A)}$
C: kuchyně, cafeterie, kryté bazény, chodby	$L_{Aeq} \leq 45 \text{ dB(A)}$

Ochrana
vnútorného
prostredia
vhodným
stavebno
technickým
riešením

Súčasný stav legislatívy v SR z hľadiska ochrany pred hlukom

- **Zákon č. 355/2007** Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia (kto používa alebo prevádzkuje zdroje hluku je povinný zabezpečiť, aby expozícia obyvateľov bola čo najnižšia a neprekračovala povolené limity)
- **Vyhláška č. 549/2007** Z. z. o ochrane zdravia pred hlukom a vibráciami (stanovené limity)
- **Zákon č. 2/2005** Z.z. o posudzovaní a kontrole hluku vo vonkajšom prostredí
- **Zákon č. 50/1976** Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov, §43d ods.6 (Z hľadiska ochrany pred hlukom a vibráciami sa musí stavba navrhnúť a postaviť tak, aby hluk a vibrácie vnímané užívateľmi stavby a osobami v jej blízkosti neprekročili úroveň, ktorá ohrozuje ich zdravie, aby im umožnili spať, odpočívať a pracovať v uspokojivých podmienkach.)

Legislatíva EU pre ochranu zdravia pred hlukom a vibráciami

- **Smernica 2002/49/ES z 25. 6. 2002**
týkajúca sa posudzovania a riadenia
environmentálneho hluku

V SR implementovaná v r. 2005 ako :

- **Zákon č. 2/2005 Z.z.** o posudzovaní a kontrole hluku vo vonkajšom prostredí
- **Nariadenie vlády č. 43/2005 Z.z.** ktorým sa ustanovujú podrobnosti o strategických hlukových mapách a akčných plánoch ochrany pred hlukom
- **Vyhláška č. 195/2005 Z.z.** o podrobnostiach o požadovaných údajoch poskytovaných k strategickým hlukovým mapám
- **Odborné usmernenia**

Vyhláška MZ SR č. 549/2007 o prípust. hodnotách hluku

Kategória územia	Objekty a územia	NPH v dB pre hluk z dopravy		NPH pre hluk z iných zdrojov	
		denný čas	nočný čas	denný čas	nočný čas
I.	územie s osobitnou ochranou pred hlukom /veľké kúpeľné a liečebné areály	45	40	40	40
II.	vonk. priestor v obytnom území /priestor pod oknami chránených miestností školských budov, rekreačné územia, nemocnice /	50	45	50	45
III.	Von. priestor v obytnom území v okolí diaľnic, letísk, ciest I. a II. triedy, mestských komunikácií a hlavných železničných ťahov	60	50	50	45
IV.	Výrobné zóny, závody, územie v okolí diaľnic, letísk, ciest. I. a II. tr. a hlavných želez. ťahov, všetko bez obytnej funkcie	70		70	

Čo dodať?

Máme povinnosť čo najpodrobnejšie poznať stav tohto sveta a objavovať zjavné aj skryté súvislosti sebeckého alebo sebazničujúceho pôsobenia človeka v prostredí. Aby sme namiesto potenciálne kvitnúcej krajiny so spravodlivo fungujúcou spoločnosťou nezanechali za sebou len trosky kultúry a spúšť.

Ďakujem za pozornosť